

De nieuwe Havo

EXAMENREGLEMENT

HAVO

2015 - 2017

Inhoudsopgave

Examenreglement

Bladzijde:

I	Algemene bepalingen:	3
Artikel 1	begripsbepalingen	3
Artikel 2	toelating tot het eindexamen	4
Artikel 3	afnemen eindexamen	4
Artikel 4	indeling eindexamen; profielwerkstuk	4
Artikel 5	Onregelmatigheden en fraude	4
Artikel 6	verhinderings bij examenzittingen	5
Artikel 7	Beroep	7
II	Schoolexamen:	8
Artikel 8	inrichting	8
Artikel 9	beoordeling en cijfer schoolexamen	8
Artikel 10	ongeoorloofd verzuim of gebrek aan inzet	9
Artikel 11	herkansing toetsen schoolexamen	9
Artikel 12	afsluiting schoolexamen	10
Artikel 13	mededeling eindcijfer schoolexamen	10
Artikel 14	overige bepalingen	10
III	Centraal examen (schriftelijk deel):	11
Artikel 15	aanwijzingen voor de kandidaten	11
IV	Uitslag, herkansing en diplomering:	12
Artikel 16a	uitslag havo	12
Artikel 16b	berekening van het eindcijfer havo	12
Artikel 17	tweede tijdvak	12
Artikel 18	derde tijdvak	13
Artikel 19	cijferlijst	13
Artikel 20	diploma en cijferlijst	13
V	Overige bepalingen:	14
Artikel 21	afwijkende wijze van examineren	14
Artikel 22	bewaren examenwerk	14
Artikel 23	inzien examenwerk	14
Artikel 24	beroep tegen beoordeling	14
VI	Slotbepalingen	15
Artikel 25	slotbepalingen	15

Examenreglement

I Algemene bepalingen

Dit reglement geldt voor de opleidingen voor havo die aan De nieuwe Havo, dat deel uitmaakt van de Scholengroep Voortgezet Onderwijs van Amsterdam, worden aangeboden. Dit reglement is vastgesteld door het bevoegd gezag en ter instemming voorgelegd aan de medezeggenschapsraad.

Het examen bestaat uit het :

- Schoolexamen: SE
- Centraal schriftelijk examen CE
- De rekentoets

(De rekentoets is geen onderdeel van het CE, maar een zelfstandig onderdeel van het examen, naast het CE en SE)

Ter uitvoering van artikel 31 van het eindexamenbesluit vwo-havo-mavo-vbo is een Examenreglement en een Programma van Toetsing en Afsluiting vastgesteld, dat met ingang van 1 augustus 2014 het schoolexamen wordt ingevoerd met inachtneming van de hierna volgende bepalingen.

Artikel 1: begripsbepalingen

Deze regeling verstaat onder:

Bevoegd gezag:	bestuur van de VOvA, Voortgezet Onderwijs van Amsterdam
Centrale directie:	directie van de VOvA
CE :	centraal (schriftelijk) examen
Commissie van beroep:	een door het bevoegd gezag ingestelde commissie bij wie de kandidaat tegen een beslissing van de (school-)directeur in beroep kan gaan. In genoemd schooljaar bestaat deze commissie uit twee leden van de deelschool en een vertegenwoordiger van het bestuur.
directeur van De nieuwe Havo	eerste leidinggevende van De nieuwe Havo.
examinator:	docent, belast met het afnemen van het examen in een vak, oftewel de docent die lesgeeft in een of meer van de volgende klassen: 4 en 5 havo.
examendossier:	het geheel van de onderdelen van het schoolexamen zoals gedocumenteerd in een door het bevoegd gezag gekozen vorm
herkansing:	het opnieuw deelnemen aan een toets voor het centraal examen of het schoolexamen
inhaaltoets:	het alsnog deelnemen aan een toets van het centraal examen of schoolexamen
kandidaat:	een ieder die door het bevoegd gezag tot het eindexamen of deeleindexamen wordt toegelaten
PTA:	programma van toetsing en afsluiting, hierin is opgenomen een omschrijving van de inhoud van de toetsen, de wijze waarop getoetst wordt, alsmede de beoordeling en weging van het resultaat
profielwerkstuk:	het in artikel 4 bedoelde profielwerkstuk
schoolleiding:	de directeur en de teamleiders van een school
SE:	schoolexamen
slu:	studielasturen
toets:	schriftelijke of mondelinge vragen en praktische opdrachten als onderdeel van het schoolexamen
repetitie:	voortgangstoets (in de les)
Examensecretaris:	verantwoordelijk voor de afname van de examens en alle overige examenprocessen

Artikel 2: toelating tot het eindexamen

- 2.1 Het bevoegd gezag stelt de leerlingen van de school in de gelegenheid ter afsluiting van de opleiding een eindexamen af te leggen.
- 2.2 Een kandidaat kan slechts worden toegelaten tot het centraal examen als hij het volledige schoolexamen heeft afgerond.

Artikel 3: afnemen eindexamen

- 3.1 De directeur en de examinatoren nemen onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag het eindexamen af.
- 3.2 De examensecretaris regelt samen met de teamleider bovenbouw alle aangelegenheden die het examen betreffen.

Artikel 4: indeling eindexamen; profielwerkstuk

- 4.1 Het eindexamen kan voor ieder vak bestaan uit een schoolexamen (SE), een centraal schriftelijk examen (CE) dan wel beide.
- 4.2 Het schoolexamen havo kan bestaan uit mondelinge toetsen, schriftelijke toetsen met gesloten en/of open vragen, praktische opdrachten en opdrachten in het kader van het handelingsdeel. Het schoolexamen havo omvat mede een profielwerkstuk.
- 4.3 Het profielwerkstuk is een werkstuk, een presentatie daaronder begrepen, waarin op geïntegreerde wijze kennis, inzicht en vaardigheden aan de orde komen die van betekenis zijn in het desbetreffende profiel (= vakkenpakket van de leerling). Het profielwerkstuk heeft betrekking op minstens één (groot examen-)vak uit het pakket van de leerling. De studielast van het profielwerkstuk is voor havo vastgesteld op 80 studielast-uren. Het profielwerkstuk krijgt een cijfer op de cijferlijst dat voor de uitslagbepaling meeweegt in het z.g.n. combinatiecijfer.
- 4.4 Een overzicht van de uiterste inleverdata voor de verschillende fasen van het profielwerkstuk wordt opgenomen in de Bijlage bij het Programma van Toetsing en Afsluiting en het Examenreglement.
- 4.5 Indien de kandidaat op de inleverdatum (zie 4.4) zijn profielwerkstuk niet heeft ingeleverd, beslist de examencommissie of en onder welke voorwaarden de leerling in staat zal worden gesteld om het profielwerkstuk op een later tijdstip alsnog in te leveren.
- 4.6 Het profielwerkstuk dient op papier te worden ingeleverd bij de begeleidende docent.

Artikel 5: onregelmatigheden en fraude

5.1 Protocol fraude bij SE en CE

- Indien een toezichthouder waarneemt dat een kandidaat zich schuldig maakt aan een frauduleuze handeling/onregelmatigheid stelt hij de betreffende kandidaat hier onmiddellijk van in kennis.
  - De kandidaat wordt - als het enigszins mogelijk is - in staat gesteld om het werk af te maken. Dit om beroepsprocedures niet in de weg te staan.
  - De kandidaat krijgt een nieuw antwoordblad.
  - Op het oorspronkelijke blad wordt een melding van fraude aangetekend. Om te voorkomen dat de kandidaat iets kan uitwissen, wordt dit blad vervolgens ingenomen.
  - De surveillant maakt van het geconstateerde melding op het proces verbaal.
- 5.2 Indien een kandidaat zich ten aanzien van enig deel van het eindexamen aan enige onregelmatigheid of fraude schuldig maakt of heeft gemaakt, kan de directeur maatregelen nemen.

- 5.3 De maatregelen bedoeld in het tweede lid die afhankelijk van de aard van de onregelmatigheid al dan niet in combinatie met elkaar genomen kunnen worden, zijn:
- a. het toekennen van het cijfer 1 voor een toets van het schoolexamen of het centraal examen
  - b. het ontzeggen van de deelname of de verdere deelname aan een of meer toetsen van het schoolexamen of het centraal examen
  - c. het ongeldig verklaren van een of meer toetsen van het reeds afgelegde deel van het schoolexamen of het centraal examen
  - d. het bepalen dat het diploma en de cijferlijst slechts kunnen worden uitgereikt na een hernieuwd examen in de door de schoolleider aan te wijzen onderdelen. Indien het hernieuwd examen, bedoeld in de vorige volzin betrekking heeft op een of meer onderdelen van het centraal examen legt de kandidaat dat examen af in het volgende tijdvak van het centraal examen, dan wel ten overstaan van de staatsexamencommissie.
- 5.4 Alvorens een beslissing ingevolge het derde lid wordt genomen, hoort de directeur de kandidaat. De kandidaat kan zich door een hem aan te wijzen meerderjarige laten bijstaan. De directeur deelt zijn beslissing mee aan de kandidaat, zo mogelijk mondeling en in ieder geval schriftelijk. De schriftelijke mededeling wordt tegelijkertijd in afschrift toegezonden aan de ouders/verzorgers van de kandidaat, indien deze minderjarig is, alsmede aan de inspectie van het onderwijs. (Zie ook artikel 7.)

Artikel 6:   verhinderung bij examenzittingen

- 6.1 Indien een kandidaat zonder geldige reden te laat bij een schriftelijke toets van het examen verschijnt, kan hij uiterlijk tot 30 minuten na het begintijdstip van de toets tot het examenlokaal worden toegelaten. Hij levert zijn werk in op het tijdstip dat voor de andere kandidaten geldt.
- 6.2 Kandidaten, die meer dan een half uur na het begin van de zitting binnenkomen, kunnen niet deelnemen aan deze zitting.
- 6.3 Als een kandidaat door ziekte of een andere dwingende reden, niet veroorzaakt door onnauwkeurigheid, onachtzaamheid of nalatigheid van de kandidaat of zijn ouder(s)/verzorger(s), absoluut verhinderd is deel te nemen aan een onderdeel van het examen, stelt hij of zijn ouder(s)/verzorger(s) de desbetreffende teamleider zo vroeg mogelijk voor de aanvang van bedoelde toets of ander onderdeel in kennis van deze verhindering en de reden(en) daarvoor.
- 6.4 In geval van ziekte van een kandidaat zorgen de ouder(s)/verzorger(s) voor een door hen ondertekende verklaring dat hun kind ziek was.
- 6.5 Een kandidaat die in gebreke blijft de onder 6.4 genoemde verklaring in te leveren, wordt geacht zonder geldige reden afwezig te zijn.
- 6.6 Een kandidaat die aan een schoolexamenzitting deelneemt zonder in goede conditie te zijn en daarvoor achteraf een verklaring overlegt, kan op basis van deze verklaring niet zonder meer rekenen op een extra herkansing.
- 6.7 Als de geldigheid van de reden van afwezigheid bij een toets van het schoolexamen is geaccepteerd, dan is herkansing of inhalen mogelijk. De desbetreffende teamleider overlegt met de vakdocent en beslist na overleg met de directeur.
- 6.8 Schoolexamentoetsen worden ingehaald op de momenten dat herkansingen van toetsen plaatsvinden. In te halen dossiertoetsen kunnen in principe niet herkanst worden.
- 6.9 In bijzondere gevallen kan de directeur, na overleg met de teamleider en de betreffende vakdocent(en), van het in 6.8 gestelde afwijken.
- 6.10 Indien een kandidaat zonder geldige reden een toets van het schoolexamen niet heeft afgelegd, neemt de directeur maatregelen overeenkomstig het gestelde in artikel 5.2.
- 6.11 Bij een geldige reden van afwezigheid bij een zitting van het centraal examen, ter beoordeling van de directeur, kan een kandidaat voor dit vak verwezen worden naar het tweede tijdvak. Op de overige zittingen dient de kandidaat wel te verschijnen.

(Zie ook art. 17.3.)

- 6.12 Is er sprake van een niet geldige reden voor afwezigheid bij een zitting van het centraal examen, dan wordt de kandidaat in het tweede tijdvak de gelegenheid gegeven het centraal examen voor ten hoogste een toets te voltooien.

Commissie van Beroep

Artikel 7: beroep

- 7.1 De kandidaat kan tegen een beslissing van de schoolleider in beroep gaan bij de door het bevoegd gezag ingestelde commissie van beroep. Van de commissie van beroep mag de directeur geen deel uitmaken.
Het adres is: Commissie van Beroep VOvA,
Postbus 94315,
1090 GH Amsterdam.
- 7.2 In overeenstemming met deel 1 van de wet op het voortgezet onderwijs wordt het beroep binnen vijf werkdagen nadat de beslissing schriftelijk aan de kandidaat is bekend gemaakt, schriftelijk bij de commissie van beroep ingediend. De commissie stelt een onderzoek in en beslist binnen twee weken na ontvangst van het beroepschrift, tenzij zij deze termijn gemotiveerd heeft verlengd met ten hoogste twee weken. De commissie stelt bij haar beslissing zo nodig vast op welke wijze de kandidaat alsnog in de gelegenheid zal worden gesteld het eindexamen geheel of gedeeltelijk af te leggen onverminderd het bepaalde in de laatste volzin van het tweede lid. De commissie deelt haar beslissing schriftelijk mee aan de kandidaat, aan de ouder(s)/verzorger(s) van de kandidaat indien deze minderjarig is, aan de directeur en aan de inspectie.

II Schoolexamen

Artikel 8: inrichting

- 8.1 Het schoolexamen geschiedt volgens een door het bevoegd gezag per school schriftelijk of digitaal vastgestelde regeling (programma van toetsing en afsluiting: PTA) die jaarlijks vóór 1 oktober aan de betrokken kandidaten en hun ouder(s)/verzorger(s) wordt uitgereikt.
- 8.2 Het schoolexamen strekt zich uit over alle vakken, waarin de kandidaat eindexamen aflegt en wordt ingericht overeenkomstig hetgeen voor ieder vak afzonderlijk in het programma van toetsing en afsluiting is aangegeven.
- 8.3 Wijzigingen in het programma van toetsing en afsluiting mogen slechts in uitzonderlijke gevallen worden aangebracht; hiervoor moet altijd vooraf worden overlegd met de directeur; als dit, na toestemming van de directeur, leidt tot wijzigingen worden de leerlingen en hun ouders schriftelijk hiervan op de hoogte gesteld door of namens de directeur.
- 8.4 Het schoolexamen begint voor het havo in leerjaar 4 en wordt afgesloten voor de aanvang van het centraal examen.
- 8.5 Het toetsen van onderdelen van het schoolexamen vindt plaats in daarvoor vastgestelde toetsperiodes. Tevens bestaat de mogelijkheid dat handelingsdelen buiten de vastgestelde toetsperiodes of de reguliere lessen plaatsvinden.
De vastgestelde toetsperiodes zijn:
1. eind november
  2. eind maart
  3. einde van het schooljaar
- Deze laatste periode geldt niet voor havo 5; dat kent slechts twee toetsperiodes.
- 8.6 De toetsen van het schoolexamen beslaan tezamen de stof waarover het schoolexamen zich ingevolge het eindexamenprogramma uitstrekt.
- 8.7 Mondelinge toetsen worden afgenomen door de docent die de leerling in het betreffende vak lesgeeft. De kandidaat of examinerator kan bij de teamleider het verzoek indienen om een mondelinge toets te laten bijwonen door een toehoorder in de hoedanigheid van protocollist. De schoolleiding beslist in deze en wijst, als het verzoek wordt ingewilligd, degene aan die deze toehoorderfunctie vervult.
- 8.8 Voor de toetsduur van toetsen van onderdelen van het schoolexamen gelden de volgende regels:
- schriftelijke toetsen maximaal 3 klokuren (minimaal 100 minuten);
  - mondelinge toetsen maximaal 1 klokuur;
- 8.9 De aanwijzingen voor de kandidaten stemmen, voor zover van toepassing, overeen met die voor het Centraal examen (artikel 15).

Artikel 9: beoordeling en cijfer schoolexamen

- 9.1 Van iedere beoordeling die meetelt bij het bepalen van het eindoordeel over een kandidaat, stelt de examinerator de kandidaat zo spoedig mogelijk doch uiterlijk binnen vijf werkdagen na beëindiging van een toetsperiode in kennis.
- 9.2 Aan de hand van de beoordeling bedoeld onder 9.1 bepaalt de examinerator het eindcijfer van het schoolexamen. Voor zover bij een vak aan bepaalde beoordelingen een bepaald gewicht is toegekend, wordt deze toekenning gevolgd.
- 9.3 De cijfers voor de toetsen van het schoolexamen worden gegeven in één decimaal. Het eindcijfer van het schoolexamen is het gewogen gemiddelde van de cijfers behaald voor de verschillende toetsen. Vakken die alleen een schoolexamen kennen en niet onder artikel 9.4 vallen, worden beoordeeld met een geheel, d.w.z. afgerond cijfer.
De cijfers voor de vakken die naast een schoolexamen ook een centraal examen kennen worden afgerond op één decimaal.

- 9.4 In afwijking van het in 9.3 gestelde, wordt bij het havo het vak culturele en kunstzinnige vorming en het vak lichamelijke opvoeding uit het gemeenschappelijke deel van elk profiel beoordeeld met 'voldoende' of 'goed'. Deze beoordeling gaat uit van de mogelijkheden van de leerling en geschiedt op de grondslag van het genoegzaam afsluiten van de desbetreffende vakken, zoals blijkend uit het examendossier.
- 9.5 Voor opdrachten uit het handelingsdeel kan worden volstaan met aftekening indien de opdracht 'naar behoren' is afgerond.
- 9.6 Tegen de beoordeling van geleverd werk kan door de leerling beroep worden aange-tekend bij de Commissie van Beroep (zie art. 7).

Artikel 10: ongeoorloofd verzuim of gebrek aan inzet

- 10.1 De kandidaat die tijdens het schooljaar ten onrechte lessen van het voor hem gel-
dende rooster verzuimt kan van één of meer herkansing(en) van onderdelen van het
schoolexamen worden uitgesloten; aan deze eventuele uitsluiting gaat in ieder geval
één waarschuwing vooraf.
Ter voorkoming van misverstanden:
- Het gaat hier om ongeoorloofd lesverzuim ongeacht het vak.
  - Een uitsluiting van een herkansing is steeds: uitsluitend voor één toetsperiode.
- De beslissing tot uitsluiting wordt genomen door de schoolleider in samenspraak
met de teamleider.
- 10.2 Bij gebleken onvoldoende inzet en/of teveel afwezigheid tijdens de les kan de herkan-
singsmogelijkheid van de leerling voor het betreffende vak voor de betreffende perio-
de door de schoolleiding (i.c. de directeur in samenspraak met de teamleider) worden
ingetrokken.

Artikel 11: herkansing toetsen schoolexamen

- 11.1 Na elke periode in het schooljaar is er een herkansingsperiode. Het aantal af te
leggen herkansingen hangt af van het aantal schriftelijke examentoetsen, kijk- en
luistertoetsen en mondelingen dat gedurende de betreffende periode in het schooljaar
is afgelegd.
De verhouding tussen het aantal schriftelijke toetsen/kijk- en luistertoetsen/ monde-
lingen en het aantal herkansingen is zoals in de onderstaande tabel is weergegeven.
Schoolexamenonderdelen die niet kunnen worden herkanst, tellen in deze bereke-
ning niet mee.

aantal SE-toetsen per periode	aantal herkansingen
1 t/m 5	1
meer dan 5	2

- 11.2 De eindexamenklassen (havo 5) kunnen na afloop van elk van de
twee schoolexamenperioden maximaal twee schriftelijke toetsen/kijk- en luistertoetsen/
mondelingen herkansen. Het aantal af te leggen herkansingen hangt af van het aantal
schriftelijke toetsen/kijk-en luistertoetsen/mondelingen dat gedurende een periode is
getoetst. De verhouding tussen het aantal schriftelijke toetsen/kijk-en luistertoetsen/
mondelingen en het aantal herkansingen is zoals in de onder staande tabel is weerge-
geven. Schoolexamenonderdelen die niet kunnen worden herkanst, tellen in deze be-
rekening niet mee.

aantal SE-toetsen in 1 periode	aantal herkansingen
1 t/m 5	1
meer dan 5	2

- 11.3 De herkansingen genoemd in artikel 11.1 en artikel 11.2 vinden uiterlijk plaats binnen een zes weken na het einde van de toetsmomenten van elke periode.
- 11.4 Een kandidaat bepaalt na bekendmaking van de resultaten op een vooraf vastgelegde datum of hij een toets wil herkansen en meldt dit via magister aan de teamleider bovenbouw.
- 11.5 Het bij een herkansing behaalde cijfer vervangt het eerder behaalde cijfer alleen als het hoger is.
- 11.6 Men is niet verplicht tot deelname aan de herkansing. Bij verhindering om deel te nemen wordt in principe geen nieuwe mogelijkheid tot herkansing geboden.
- 11.7 Leerlingen in het eindexamenjaar (5-havo) kunnen een SE-toets slechts herkansen indien het cijfer voor de SE-toets lager is dan het rapportcijfer voor het betreffende vak aan het einde van de betreffende periode in het schooljaar.
Dit rapportcijfer dient tot stand te zijn gekomen door minimaal evenveel cijfers als het betreffende vak lessen heeft in de lessentabel.
- 11.8 In te halen toetsen zijn in principe niet herkansbaar (zie art. 6.8).
- 11.9 Uitsluitend schriftelijke toetsen/kijk- en luistertoetsen en mondelinge examens zijn herkansbaar. Practica zijn niet herkansbaar.
- 11.10 Die onderdelen van het schoolexamen die beoordeeld worden met 'goed' of 'voldoende' of 'naar behoren' komen niet in aanmerking voor een herexamen.
- 11.11 De leerling heeft het recht om schriftelijke schoolexamenonderdelen, voorafgaand aan het moment dat de leerling zijn/haar herkansingen moet opgeven, tijdens de les in te zien en na te bespreken met de docent.

Artikel 12: afsluiting schoolexamen

- 12.1 Het schoolexamen van vakken die ook een centraal examen kennen, wordt uiterlijk een maand voor aanvang van het centraal examen afgesloten.
- 12.2 Indien bij de afsluiting van het schoolexamen één of meer SE-cijfers ontbreken dan kan door de leerling geen centraal examen worden gedaan.
- 12.3 Vakken waarvoor geen cijfer wordt vastgesteld worden een maand voor aanvang van het centraal examen afgesloten.

Artikel 13: mededeling eindcijfer schoolexamen

De examinatoren voeren de benodigde gegevens zo spoedig mogelijk in, in de cijferadministratie. Tijdens de verificatievergadering SE-cijfers worden de cijfers gecontroleerd en tekenen de examinatoren voor akkoord.

Ruim voor de aanvang van het centraal examen wordt de kandidaat van de resultaten voor het schoolexamen schriftelijk in kennis gesteld. De kandidaat dient dit overzicht voor akkoord te tekenen. Bij kandidaten die jonger zijn dan 18 jaar is mede-ondertekening door de ouder(s)/verzorger(s) verplicht.

Artikel 14: overige bepalingen

- 14.1 Indien een kandidaat doubleert komen alle resultaten van het schoolexamen van het jaar dat hij opnieuw moet doen te vervallen.
- 14.2 De behaalde resultaten van het schoolexamen in het eindexamenjaar komen te vervallen als de kandidaat zakt voor het CE.

III Centraal examen (schriftelijk deel)

Artikel 15: aanwijzingen voor de kandidaten

- 15.1 Het werk wordt gemaakt op papier, gewaarmerkt en verstrekt door de school. De school verstrekt eveneens gewaarmerkt kladpapier. Kandidaten mogen derhalve geen papier meenemen naar het examenlokaal.
Het werk mag niet met potlood gemaakt worden, uitgezonderd tekeningen en grafieken.
- 15.2 Jassen, tassen en communicatieapparatuur (zoals mobiele telefoons etc.) mogen niet naar het examenlokaal worden meegenomen.
- 15.3 In elk lokaal zijn minimaal twee toezichthouders aanwezig. Zij maken over het verloop van het examen een proces verbaal op. Op dit proces verbaal worden de namen van alle kandidaten vermeld die voor het desbetreffende vak in het examenlokaal aanwezig moeten zijn. Per schooltype wordt een apart proces verbaal gemaakt. Afwezige kandidaten worden apart vermeld. Elke toezichthouder dient het proces verbaal te tekenen en de tijd te vermelden wanneer de kandidaat het examenlokaal (voortijdig) verlaat. Het is toezichthouders niet toegestaan nevenwerkzaamheden te verrichten.
- 15.4 De kandidaat vermeldt op het papier zijn examenummer en zijn naam. Het examenummer met de naam staat op een etiket dat op elk tafeltje is gelegd. (Elke zitting zal de kandidaat zijn plaats moeten opzoeken omdat de zalen elke keer opnieuw ingericht worden).
- 15.5 Na het openen van de enveloppen met opgaven of bij het opstarten van het digitaal examen is het verboden enige mededeling(en) of inlichtingen over het werk aan de kandidaat te verstrekken behoudens een mededeling inzake een fout in de opgave die door het CVE aan de scholen is doorgegeven.
- 15.6 Het meenemen van andere dan toegestane boeken, tabellen en overige hulpmiddelen is verboden. Toegestane boeken, tabellen en overige hulpmiddelen worden vóór de afgang aan het examen gecontroleerd.
In een bijlage bij het Programma van Toetsing en Afsluiting en het Examenreglement wordt aan de kandidaat duidelijk gemaakt welke hulpmiddelen bij de verschillende examenvakken zijn toegestaan.
- 15.7 Zonder toestemming van de toezichthouder mag een kandidaat het examenlokaal niet verlaten.
- 15.8 Bij bedrog geconstateerd voor, tijdens of na de zitting van het CE wordt de kandidaat de deelneming of verdere deelneming aan het CE ontzegd of onthoudt de voorzitter van de centrale directie de kandidaat het diploma of certificaten (zie reglement voor de Commissie van Beroep).
- 15.9 Een kandidaat die eerder klaar is met het examen, mag vanaf een uur na aanvang van de examenzitting vertrekken. De kandidaat levert zijn werk in bij de toezichthouders. Hij is zelf verantwoordelijk voor het inleveren van het volledige werk. Eventuele bijlagen worden in de omslag gestoken. De opgaven en het kladpapier geeft hij ook af. Na de zitting mag hij die afhalen.
Tijdens het laatste kwartier van de examenzitting blijven de dan aanwezige kandidaten in het examenlokaal om de rust niet onnodig te verstoren.
Aan het einde van de zitting blijven de dan nog aanwezige kandidaten zitten; de toezichthouder haalt het werk op. De kandidaat is verantwoordelijk voor het inleveren van het volledige werk. Als al het werk is opgehaald krijgen de kandidaten van de toezichthouder het sein het examenlokaal te verlaten. Dan mogen ze de opgaven en het kladpapier wel meenemen.

IV Uitslag, herkansing en diplomering

Artikel 16a: uitslag havo

Een examenkandidaat is geslaagd als:

- alle eindcijfers 6 of hoger zijn, of
- er 1 x 5 is behaald en voor de overige vakken een 6 of hoger, of
- er 1 x 4 of 2 x 5 of 1 x 5 en 1 x 4 is behaald en voor de overige vakken een 6 of hoger, waarbij het gemiddelde tenminste 6 is.

De kandidaat mag maximaal één vijf als eindcijfer voor de vakken Nederlands, Engels, wiskunde en de rekentoets scoren.

Voor kandidaten zonder wiskunde geldt dat maximaal één vijf behaald mag worden voor Nederlands, Engels en de rekentoets.

Daarnaast moeten CKV en LO zijn beoordeeld als 'voldoende' of 'goed'.

Cijfers voor maatschappijleer en het profielwerkstuk maken deel uit van het combinatiecijfer. Een eindcijfer van een drie of lager op de cijferlijst betekent dat de leerling niet geslaagd is. Dit geldt ook voor de verschillende onderdelen die meewegen in het combinatiecijfer.

Voor alle vakken moet door de examenkandidaat in havo op het centraal examen (CE) gemiddeld minimaal een voldoende (onafgerond 5,5 als rekenkundig gemiddelde) worden gehaald.

Artikel 16b: berekening van het eindcijfer havo

Het eindcijfer van een vak wordt bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het cijfer voor het schoolexamen en het cijfer voor het centraal examen. Dit gemiddelde wordt afgerond op een geheel getal. Indien de eerste decimaal minder is dan 5 dan wordt er naar beneden afgerond (b.v. 6,4 wordt een 6) en indien deze 5 of meer is dan wordt naar boven afgerond (b.v. 6,5 wordt een 7).

Artikel 17: tweede tijdvak

- 17.1 De kandidaat heeft voor één vak waarin hij reeds examen heeft afgelegd, nadat de uitslag is vastgesteld, het recht in het tweede tijdvak opnieuw deel te nemen aan het Centraal Examen. Het eindcijfer voor het schoolexamen blijft gewoon staan. De herkansing heeft dus alleen betrekking op het cijfer voor het centraal examen.
- 17.2 Een kandidaat die aan een herkansing wil deelnemen, doet daartoe een schriftelijk verzoek bij de examensecretaris.
Daarbij dient de voorlopige cijferlijst te worden ingeleverd. Afhankelijk van het resultaat van de herkansing wordt een nieuwe cijferlijst gemaakt, dan wel de oude weer uitgereikt. Indien een kandidaat niet tijdig herkansing heeft aangevraagd, wordt de uitslag definitief.
- 17.3 Een kandidaat die in het eerste tijdvak om een geldige reden, ter beoordeling van de schoolleider, de examenzitting van één of twee vakken heeft gemist, kan in het tweede tijdvak alsnog aan één of twee zittingen deelnemen (afhankelijk van de feitelijke mogelijkheden), maar pas in het derde tijdvak eventueel deelnemen aan de herkansing.
Indien een kandidaat in het tweede tijdvak evenzeer is verhinderd, of wanneer hij het centraal examen in het tweede tijdvak niet kan voltooien, wordt hij in de gelegenheid gesteld in het derde tijdvak ten overstaan van de staatsexamencommissie zijn eindexamen te voltooien.

Artikel 18: derde tijdvak

Voor het derde tijdvak komen in aanmerking kandidaten die

- in het eerste tijdvak om geldige redenen drie of meer zittingen misten;
- in het tweede tijdvak hun examen voltooiden en dus nog geen gebruik konden maken van hun eventuele herkansingsrecht;
- na het eerste tijdvak recht hebben op een herkansing, maar in het tweede tijdvak om geldige redenen verhinderd waren.

Artikel 19: cijferlijst

Afgewezen kandidaten die de school verlaten en niet naar een andere dagschool van dezelfde soort gaan, kunnen een cijferlijst ontvangen voor de gevolgde vakken, die zij kunnen overleggen, indien zij bij een (dag)-avondschool of bij de staatsexamencommissie examen doen om een diploma 'op te bouwen'.

Artikel 20: diploma en cijferlijst

De examensecretaris reikt bij het diploma aan elke kandidaat die eindexamen heeft afgelegd een lijst uit waarop zijn vermeld: de cijfers voor het schoolexamen, de cijfers voor het centraal examen, het/de vak(ken) en de titel van het profielwerkstuk, de beoordeling van het profielwerkstuk of praktische dan wel handelingsopdrachten en de beoordeling van het vak culturele en kunstzinnige vorming en het vak lichamelijke opvoeding en de eindexcijfers voor de examenvakken, alsmede de uitslag van het eindexamen.

De examensecretaris reikt aan elke voor het eindexamen geslaagde kandidaat een diploma uit waarop alle vakken zijn vermeld die bij de bepaling van de uitslag zijn betrokken. Duplicaten van diploma's worden niet uitgereikt, wel van cijferlijsten.

V Overige bepalingen

Artikel 21: afwijkende wijze van examineren

- 21.1 De directeur kan toestaan dat een kandidaat met een handicap het examen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die is aangepast aan de mogelijkheden van de kandidaat. Hij laat hiervan zo spoedig mogelijk melding doen aan de inspectie.
- 21.2 De directeur kan in verband met onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal afwijken van de voorschriften, ten aanzien van een kandidaat die met inbegrip van het schooljaar waarin hij eindexamen aflegt, ten hoogste zes jaar onderwijs in Nederland heeft gevolgd en voor wie het Nederlands niet de moedertaal is. De in de eerste zin bedoelde afwijking kan betrekking hebben op
- het vak Nederlandse taal- en letterkunde;
  - enig ander vak waarbij het gebruik van de Nederlandse taal van overwegende betekenis is.
- 21.3 Deze afwijking bestaat slechts uit een verlenging van de duur van de desbetreffende toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten.
- 21.4 Van elke afwijking wordt mededeling gedaan aan de inspectie.

Artikel 22: bewaren examenwerk

De opgaven van het schoolexamen, van het examen en de cijferlijsten van de kandidaten worden gedurende zes maanden na de vaststelling van de uitslag van het examen bewaard door de school. Het door de leerling gemaakte werk wordt na ieder schooljaar vernietigd.

Artikel 23: inzien examenwerk

Het schriftelijk werk van het schoolexamen en het centraal eindexamen (en de daarbij behorende normering) kan na goedkeuring door de directeur door de kandidaat worden ingezien.

Kandidaten hebben geen recht op teruggave van gemaakt werk of een kopie daarvan. Inzage gebeurt meestal ter voorbereiding op een herkansing.

Richtlijnen inzage van beoordeelde papieren centrale examens

- De directeur geeft toestemming tot inzage in het centraal examenwerk.
- De directeur draagt er zorg voor dat inzage geschiedt onder toezicht.
- Bij deze inzage vindt geen discussie plaats over het toegekende aantal punten.

Artikel 24: beroep tegen beoordeling

Een kandidaat kan op basis van inzage van het door hem/haar gemaakte centraal examenwerk geen bezwaar maken bij de Commissie van Beroep tegen de beoordeling van het werk van het centraal examen. De correcte beoordeling is gewaarborgd door het inschakelen van de tweede corrector (bij cspe's een tweede examinerator). Een kandidaat kan wel naar de rechter stappen. Uit jurisprudentie blijkt dat de rechter alleen in de beoordeling ingrijpt als blijkt dat sprake is van een onmiskenbare onzorgvuldige beoordeling.

Tegen de beoordeling van het schoolexamenwerk kan door de leerling beroep worden aange tekend bij de Commissie van Beroep (zie art. 7).

VI Slotbepalingen

Artikel 25: slotbepalingen

- 25.1 In gevallen waarin dit Examenreglement niet voorziet, beslist de directeur op basis van voornoemd eindexamenbesluit.
- 25.2 Waar in dit reglement gelezen wordt: ouder(s), kan onder bepaalde omstandigheden ook gelezen worden: verzorger(s) of voogd(en).
- 25.3 Waar sprake is van (mede) ondertekening door (een) ouder(s)/verzorger(s) van de kandidaat geldt dit voor leerlingen, die de leeftijd van 18 jaar nog niet hebben bereikt. Meerderjarigen (18 jaar en ouder) hebben in deze zelf tekenbevoegdheid.
- 25.4 De directeur behoudt zich het recht voor de ouder(s) van de meerderjarigen over alle examenzaken inlichtingen te verschaffen, tenzij de meerderjarige schriftelijk kenbaar maakt dat hij dit niet wenst.
- 25.5 Steeds als in dit examenreglement gesproken wordt over “kandidaat” worden zowel vrouwelijke als mannelijke leerlingen bedoeld.
- 25.6 Dit examenreglement is gebaseerd op het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.- v.b.o. van het ministerie van OCW.